

מסורת הש"ס

(א) ברטות נה. מנחות 16. ע"ש, (ב) עירובין ע"ט, (ג) [מסנהדרין לו. ברטות 10. מנילה ו, 1. ד] וז"ל ללא מנשק ליה, (ד) [ע"ש ע"ש ע"ש מ"ן], ע"ש

תורה אור השלם

1. המזבח עץ שלוש אמות גבה וארכו שתיים אמות ומקצועותיו לו וארכו וקיריתו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' יחזקאל מא כב 2. מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתך ואת שלמך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אלך וברכתך; שמות כ כ 3. ומשחרתם ה' ארץ והשלחן והמזבח והמזבחות וכל הקדש אשר ישרתו בהם והמקדש וכל עבדתו; במדבר ג לא 4. הלא כה דבר קאש נאם ה' וכפשיש יצחק קלע; יימיהו כג כט 5. ברוח השני שפתתך ומדברךך נאנה כפלת הרמון רתך מבדע לצמרת; שיר השירים ג ד

הגהות הב"ח

(א) תוב"ד פושעי וכו' חוץ מבועל כותית דמשכה ליה;

גליון הש"ס

רש"י ד"ה סלמנדרא היה הנבראת וכו'. ע"ש חולין ד' קטו ע"א כש"י ד"ה וסלמנדרא;

מוסף רש"י

ומקצועותיו לו. שהיה מנוגע [מנחות 17]. שלחנו של אדם מכפר עליו. דענות פרוסה לאורחים (שם) ובשמיטת; לע"כ;

הדרן עלך סכת חגיגה

חומר בקודש פרק שלישי חגיגה

כו.

עין משפט
ג'ר מצוה

סד א מ"י פ"א מהל' ממלאי משכב ומשכב הלכה יא וצ"ע מה שמכב מצוה ה"כ"מ פ"ד מהל' כלים הל' ד: [

רבינו הגנאל

הוא איקרי עין שנאמר המוכח עין שלש אמות גבוה וארכו שתיים אמות ומקצועותיו לו וארכו וקיריתו עץ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' אלמא דמקרי עין ומשום הכי בעינן להיתרו מטלטל מלא וריקם זו ההלכה כולה עיני השלחן שצפוי אינו מבטל העין שלו היא באה פירשונו והרבה טעו בה דכתיב על השלחן הטהור ממלא דימנין הוא מטא והשלחן פשוטי כלי עץ הוא ומסגרתו למטה היתה. והביא (בתוספות) ש"ס שלחן שנמטא מטבילין אותו בזמנו אפי' בשבת. משום דמטלטל ומעשה וריקם. ומעשה שהטבילו הטהרה בלילי יום כ"ה). חוץ מזובח הזהב והזבח הנחושת שהן כקרקע. דכתיב מזבח אדמה וכתוב והטהרה והמזבחות [אתקיש מזבחות] להדיר דלהוון כולוהו כאדמה דלא מקבלי טומאה. והכמים מטמאין מפני שהן מצופין. אי בעי תימא לר' אלעזר קאמרי ליה דקאמר טעמא מפני שהן כקרקע דלא מטמו. הא לאו הכי הוון מטמא. והא פשוטי כלי עץ (פשוטי) נינהו ולא מטמו. וכי תימא משום דמצופין. דברי חכמים לר' אליעזר הבימה הא דאמרת דמטמו משום שצפוי מיבטל בטיל ציפוריהו והוון להו כלי עץ. אלא בין משום שהן מצופין בין משום שהן כקרקע אפי' הכי טעונין (ט) טבילה לפי שנינו כל הכלים טעונין טבילה ואפי' המזבח. א"ר אליעזר תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שהיא תולדת אש הסך מדמו אין אור שולט בו. ת"ח (שמשמשין) שכל גופן אש כדכתיב הלא כה דברי כאש עאכ"ו. אמר ר"ל אפי' פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מזבח הזהב ומה זובח הזהב שאין צפוי אלא כעובי דינר הוה כמה שנים ואין אור שולט בו פושעי ישראל שהן מליאין מצות כרמון. שנאמר כפלת הרמון רתך. אפי' ירקנין שבך מליאין מצות כרמון עאכ"ו: [הדרן עלך חומר בקודש וסליקא ליה מסכת חגיגה. האל יכיר מפניו אף ורובו והימיה ותוהה.

(א) נראה שז"ל כלי יוש וכתוספתא הגי' שבעטלו המטרה ביום"ט ואפשר שלפני רבינו היה הגי' כלי יוש וכירושלמי אמת קמם הטבילה אמת המטרה וגי' התוספתא שהיה רבינו נראה עיקר דר"ק. (ב) לכאורה משמע דתכמים נמי ס"ל ללא בעי טבילה ולא פליגי רק בטעמא ודברי רבינו י"ט.

רחמנא קרייה עץ. אף כשהוא מנופה: שולחנו מכפר עליו. בהכנסת אורחין: הכי גרסינן מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה הכסוב קראו אדמה. למזבח שמעלין עליו העולות והשלמים והיינו מזבח הנחשת: אדרכה משום דמזופין נינהו ועמאלו. דאי לאו מנופה יש להם לטהרם משום כלי עץ העשוי למחט: מאי דעיתך. דילפת טעמא מדקרינהו אדמה הא לאו הכי עמאין אע"ג דעטויין למחט: מפני שהן מצופין. ובעי למימר שהצפוי מבטלן והוי להו ככלי מתכות: מיבטל בטיל ציפויין לגבייהו. דרחמנא קרא עץ לכולוהו וכלאו האי קרא נמי לא מקבלי טומאה: סלמנדרא. * מיה הנבראת מן האור כשצוערין אש במקום אחד שבע שנים תמיד כלי הפסק: לעובי דינר ופס' דכר מועט. לא חסר והכנה דעשה צו נס:

הדרן עלך חומר בקודש
וסליקא לה מסכת חגיגה

רבנן לר"א קאמרי מאי דעתיך משום דמצופין *מיבטל בטיל צפויין גבייהו א"ר אבהו אמר ר"א ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו מסלמנדרא ומה סלמנדרא שתולדת אש היא הסך מדמה אין אור שולטת בו ת"ח שכל גופן אש דכתיב הלא כה דברי כאש נאם ה' על אחת כמה וכמה *אמר ריש לקיש אין אור של גיהנם שולטת בפושעי ישראל קל וחומר ממזבח הזהב מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו פושעי ישראל שמלאין מצות כרמון דכתיב *כפלת הרמון רתך *אל תקרי רתךך אלא רקנין שבך על אחת כמה וכמה:

הדרן עלך חומר בקודש וסליקא לה מסכת חגיגה

שלחנו של אדם מכפר. גדול כח הלגימא כדאיתא בהגדת חלק (מסנהדרין 77 קו.). מזבחה אדמה תעשה ל'. וכי מוקמי לה צנחנים פרק קדשי קדשים (77 נה. וס) גבי מזבח אצנים להאי קרא דמזבח אדמה אמר הר"ר אלחנן דקאי לתרווייהו ולמורי נראה לפי שהיה מזבח של משה במקום מזבח של אצנים של צית עולמים וכי האי גוונא דריש התם (77 נט.) כי מזבח הנחשת אשר לפני ה' קטן ממכיל ודריש ליה מזבח אצנים במקום מזבח דנחושת: ואיבעית אימא רבנן לר"א ב'ו'. וקשה למה לי השלחן הטהור מכלל שהיה עמאל מופק ליה משום ציפוי דאף בזמנחות נמי הוה מטמא (ר"א) משום ציפוי אי לאו טעמא דכקרקע נינהו ללישנא בתרא אע"פ דרחמנא קריניהו עץ אש כן השלחן נמי עמאל אע"ג דאיכרי עץ משום ציפוי וללישנא קמא דמוקי לה כרצנן דמטמא ולא בטל הציפוי לגבי עץ ומירצן הר"ר אלחנן דאיצטרךך ספיר קרא דהשלחן דאף בזמנחות נמי לא ידעינן ליה שהיה בטל לגבי הציפוי אלא משום דיליף משלחן דאף על גב דמיקרי עץ המורה שטמא משום ציפוי ורצנן דלמרי מבטל בטיל ציפוי לגבייהו אמרי מדאיצטרךך לרצויי שלחן דהא מסבירא טמא משום ציפוי אלא ודאי לאשמועינן דאע"ג שיש לו ציפוי וריך קרא לרצויי דמקבל טומאה ואי לאו הרצוי הציפוי בטל א"כ ממיילא גבי מזבח דליכא רצוי הציפוי בטל ללישנא בתרא:

הדרן עלך חומר בקודש וסליקא לה מסכת חגיגה

סלמנדרא. החלד והעכבר תרגמם יהונתן כרכושחא וסלמנדרא. ערוך: פושעי ישראל אין אור של גיהנם ב'ו'. נראה לי דלאו בפושעי ישראל בגופן דהא אמרינן כדאש השנה (77 מ.) פושעי ישראל בגופן גיהנם כלה והס אינס כלים אלא בפושעי קנת קאמר ומשום דמסיק להו אצרהס לכולוהו חוץ מצועלי הכותית (6) (7) (דמשקשק ליה) עלרמיה כדאמר בריש עושין פסין (עירובין 77 יט.) וכי אמרינן צסוף הזהב (3"מ 77 נה.): הכל יורדין ועולין חוץ משלשה לאו בגיהנם מיירי אלא במקום אחד לידון פסין יורדין ואף הנידון לאחר שנים עשר עולין ואין ינידוין יותר משנה תמימה :

שאין בו אלא עובי דינר. בתנאומא ש שהיה משה תמיה על זה אי אפשר שלא יסרך פולן ולאמר לו המקום כך דרכי באש של מעלה אש אוכלה אש ואינו מכלה כדכתיב והסנה איננו אוכל (שמות ג):